

POLSKA AKADEMIA NAUK
Wydział IV Nauk Technicznych
KOMITET ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI
SUROWCAMI MINERALNYMI

z siedzibą przy Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN
31-261 Kraków, ul. J. Wybickiego 7
tel.: +12 / 632 33 00, fax: +12 / 632 35 24, e-mail: lidia.gawlik@min-pan.krakow.pl

Kraków, 17.05.2018 r.

Przewodniczący :

prof. dr hab. inż.
Eugeniusz Mokrzycki
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN, Kraków.

Honorowy Przewodniczący :

prof. dr hab. inż.
Roman Ney
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN, Kraków

Zastępcy Przewodniczącego :

prof. dr hab. inż.
Marek Nieć
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN, Kraków

prof. dr hab.
Krzysztof Szamalek
Państwowy Instytut Geologiczny PIB,
Warszawa

Sekretarz Naukowy :

dr hab. inż.
Lidia Gawlik
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN, Kraków

Członkowie Prezydium

dr hab. inż.
Krzysztof Galos
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN, Kraków

prof. dr hab. inż.
Zbigniew Kasztelnicz
Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków

dr hab. inż.
Jan Kudelko
Politechnika Wrocławska, Wrocław

prof. dr hab. inż.
Krzysztof Probiez
Politechnika Śląska, Gliwice

dr hab. inż.
Barbara Kaźwanek-Bąk
Państwowy Instytut Geologiczny PIB
Oddział Karpacki, Kraków

Stanowisko
Komitetu Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi
PAN
w sprawie projektu Polityki Surowcowej Państwa
oraz procesu jego konsultacji

Komitet Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN wielokrotnie w ostatnich latach zabierał głos w sprawie potrzeby i rekomendowanych założeń Polityki Surowcowej Państwa (PSP). W szczególności znalazło to wyraz w stanowisku Komitetu w sprawie kierunków PSP przyjętym w dniu 4 października 2016 r., które następnie zostało przekazane Pełnomocnikowi Rządu ds. PSP. Komitet potwierdza swoje wcześniejsze stanowisko, iż PSP jest niezbędnym elementem strategicznego działania państwa w zakresie przyszłych prac mających na celu długofalowe zabezpieczenie potrzeb surowcowych polskiej gospodarki.

Dokument pt. „Polityka Surowcowa Państwa – projekt” przedstawiony do konsultacji społecznych w listopadzie 2017 r. w zakresie głównych celów, przedmiotu, podstawowych filarów oraz ważniejszych działań jest zasadniczo zbieżny ze wspomnianym stanowiskiem Komitetu z 4 października 2016 r. Niewątpliwie brakuje w nim jednak trzech istotnych postulowanych elementów, to jest:

1. Właściwego umocowania proponowanego dokumentu wśród strategicznych dokumentów rządowych i jego spójności z innymi tego rodzaju dokumentami;
2. Sposobu implementacji założeń tej Polityki (np. poprzez przygotowanie i wdrażanie Zintegrowanej Strategii Bezpieczeństwa Surowcowego);
3. Działań na rzecz przygotowania propozycji kompleksowego Kodeksu Geologiczno-Górniczego lub efektywnej i komplementarnej modyfikacji przepisów Prawa geologicznego i górniczego, ochrony środowiska, wodnego i gospodarki odpadami.

Konsultowany dokument prezentuje ogólną koncepcję polityki państwa w obszarze surowców mineralnych, uwzględniając jej zasadnicze założenia i wytyczne, co jest w ocenie Komitetu całkowicie zasadne. Natomiast dokument ten nie jest projektem prezentującym całościowo PSP, jest co najwyżej pogłębioną – w pewnych obszarach – prezentacją założeń takiej polityki. Zwracamy uwagę, że zbyt wiele kwestii jest wciąż na wstępnym etapie diagnozowania i wnioskowania, brakuje kompleksowej,

ostatecznej diagnozy obecnego stanu w tym zakresie, w szczególności: w zakresie: dotychczasowego i prognozowanego rozpoznania potrzeb surowcowych; dotychczasowej i prognozowanej podaży surowców, szczególnie w przypadku ich pozyskiwania ze źródeł wtórnych; funkcjonowania działalności geologiczno-górnictwa, w tym jej podstaw prawnych i aspektów finansowych. Do tej pory niezbędne procesy diagnozowania i wnioskowania zostały przeprowadzone tylko w ograniczonym zakresie i na dużym poziomie ogólności. Projekt PSP, poza propozycją rozwiązań instytucjonalnych, powinien zawierać zakładane szczegółowe cele, oczekiwane rezultaty do osiągnięcia, ich horyzont czasowy, a także szczegółowy plan działań, który ma to zapewnić, oraz źródła ich finansowania. Do tej pory kwestie te określono szczegółowo tylko w obszarze rozpoznania kopalin na dnach oceanów poprzez przygotowanie i zaakceptowanie przez rząd RP Programu Rozpoznania Geologicznego Oceanów – ProGeo. Należy wyrazić nadzieję, że także w pozostałych obszarach przygotowane i wdrożone zostaną właściwe programy wykonawcze do PSP, co powinno być wyraźnie zaakcentowane w omawianym dokumencie. Bez takich elementów dokument określany jako Polityka Surowcowa Państwa nie spełni swojej roli.

W politykach surowcowych wielu państw podkreśla się rolę i znaczenie dialogu społecznego i konsultacji ze wszystkimi interesariuszami w procesie ich powstawania i uzgadniania, z uwzględnieniem rozmaitych czynników społecznych, gospodarczych, środowiskowych i innych. Opracowanie PSP powinno być procesem integrującym wszystkie grupy zawodowe oraz interesariuszy, uwzględniającym różne stanowiska i poglądy, opartym na otwartym dialogu z przedstawicielami władzy.

Prace mające na celu przygotowanie PSP w ostatecznej formie są – w porównaniu do historii wcześniej podejmowanych prób opracowania tego dokumentu – po raz pierwszy tak kompleksowe, wsparte jednolitym stanowiskiem rządowym i oprzyrządowane instytucjonalnie przez ustanowienie Pełnomocnika Rządu oraz właściwego Międzyresortowego Zespołu. Także proces odbywających się od kilku miesięcy konsultacji społecznych omawianego dokumentu nie ma precedensu, jest wyjątkowo szeroki, mając formę regionalnych konferencji dotyczących problematyki poszczególnych filarów PSP oraz uwarunkowań danego regionu, z udziałem przedstawicieli resortów, zainteresowanych instytucji i organizacji, co sprzyja popularyzacji problemów PSP.

Dostrzegamy jednak, że te spotkania konsultacyjne prowadzone w formie paneli dyskusyjnych nie są należycie wykorzystane jako miejsce kompetentnej dyskusji i ścierania poglądów w zakresie tematów poddanych pod dyskusję. Mimo dużej ilości osób w nich uczestniczących, dyskusja jest ograniczona i często jednostronna, przy częstym braku szerszego spojrzenia na omawianą tematykę. Dotychczasowa praktyka wskazuje, że dobór panelistów nie w pełni pozwala na zróżnicowane spojrzenie na tą problematykę, zapewniając natomiast – i to często niestety na dość niskim poziomie merytorycznym – potwierdzenie tez prezentowanych przez Pełnomocnika Rządu ds. PSP. Dotyczy to m.in. silnie forsowanego projektu ustawy o Polskiej Agencji Geologicznej w jego obecnym kształcie (m.in. z kontrowersyjną propozycją jednoczesnego pełnienia służby państwowej i wchodzenia w spółki kapitałowe), przy znaczącym ograniczeniu zakresu działania Państwowego Instytutu Geologicznego - PIB. Uwzględniając dotychczasowy, prawie stuletni, niezaprzeczalny dorobek naukowy i osiągnięcia wielu pokoleń geologów w służbie geologicznej, jak również potencjał badawczy PIG-PIB i jego pozycję międzynarodową, bez wątpienia należałoby poświęcić więcej czasu na analizę wariantową tego rozwiązania, a przede wszystkim – na przygotowanie pogłębionej oceny skutków takich zmian i regulacji. Wyrażamy bowiem obawy, że tak radykalne zmiany organizacyjne i merytoryczne

w sposobie działalności polskiej służby geologicznej mogą przynieść, wbrew intencjom pomysłodawców, znaczne, długotrwałe i nieodwracalne szkody.

Proponujemy zatem rozszerzenie dotychczasowej formuły konsultacji PSP na otwarte dyskusje i merytoryczne spotkania środowiskowe, niekiedy mające także formę konferencji naukowych, gromadzące m.in. przedstawicieli inwestorów, samorządów, izb gospodarczych, czy towarzystw naukowych. Uważamy też, że potrzebna jest inna ścieżka konsultacji, nie koncentrująca się wycinkowo na określonych obszarach tematycznych, ale uwzględniająca problematykę PSP całościowo, i koncentrująca się na następujących kwestiach:

- Cele PSP – adekwatne do czasu, w którym powstają z przewidzianą systematyczną aktualizacją,
- Oczekiwane rezultaty wdrażania PSP, w określonych horyzontach czasowych,
- Ścieżki dojścia do tych celów i rezultatów, w tym plan działań, z możliwymi alternatywnymi scenariuszami oraz analizą skutków, które mogą być odległe w czasie,
- Rozwiązania instytucjonalne i prawne, w szczególności mające na celu uproszczenie procedur i obniżenie ryzyka w zakresie dostępu do źródeł surowców,
- Źródła i ścieżki finansowania zaproponowanych działań mających na celu osiągnięcie zakładanych celów PSP.

Przyjęcie takiej proponowanej formuły pozwoliłoby na dopracowanie założeń polityki surowcowej poprzez kompetentny dialog, z uwzględnieniem szerokiego spojrzenia różnych środowisk i obiektywizującym propozycje działań. Docelowo powinno to pozwolić na osiągnięcie konsensusu co do oczekiwanych rezultatów wdrażania PSP oraz związanego z tym szczegółowego planu działań.

PRZEWODNICZĄCY
Komitetu Zrównoważonej Gospodarki
Surowcami Mineralnymi PAN

Prof. dr hab. inż. Eugeniusz Mokrzycki

